

Буюк мутафаккир Мир Алишер Навоийнинг 580 йиллиги

Маънавиятимиз сарчашмаси, маданиятимиз пойдевори

Шу кунларда Президентимиз қарори билан улуг аллома Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги мамлакатимизда кенг нишонланмоқда.

Дунёга ўзбек деган номни, у билан боғлиқ бетакор адабиёт, санъат ва маданият донгини таратган аллома, забардаст шоир ва давлат арбоби Алишер Навоий хақида сўз боргандан, улуг зотнинг улкан ижодий мероси, иммий тадқиқотлари, лирик ва эпик, тарихий асарлари кўз олдимизга келади. Ўзбек адабиёти осмонидаги энг ёрkin юлдузининг ёғдуси кимларни лол колдиримаган дейиз? Алишер Навоий деганда ардоқли шоиримиз Эркин Воҳидовнинг ушбу сатрлари беихтиёри ёдга тушади:

...Мента Пушкин бир жаҳону
Менга Байрон бир жаҳон,
Лек Навоийдек бобом бор
Кўксим осмон ўзбегим...

Том маънода сўз заргари бўлган севимли ижодкорнинг ҳақиқиётини санъат дараражасидаги ушбу таърифида кейин таъбир жоиз бўлса, шундай улуг аждодлари бор халқнинг толеъи баланд, келажаги порлог десак айни ҳақиқатдир. Навоий бобомиззатни ташкил этилмоқда:

нинг бизга қолдирган бой ижодий мероси уммон тубидаги жавохирлардек бехисоб, бебахо. Буюк газалнави шоирнинг биргина беш достондан иборат "Хамса"си бошча чукур илмий-фалсафий, бадий асарлари орасида дунё адабиёти тарихи зарварақларига олтин ҳарфлар билан битилган. Бу қадар шон-шухрат замрида эса, аввало, камтаринлик, меҳнатсеварлик, меҳр-оқибат, инсонпарварлик ва ўз юрти, она тилига муҳаббат, ҳаётий аъмолига садоқат, ўзгалар манфаатини ўзиникидан устун кўйиш, давлат арбоби сифатида ҳалқ гамини ейшидек юксак маънавият балқиб туради.

Ўз даврида илм-фан, адабиёт, санъат ва маданият ҳоимиси сифатида кўргина ҳайрли ишларга бош-кош бўлган вазир одатда кечалари ижод билан машгул бўлган экан. Айтишларича, нуқтадон шоир эрта саҳардаги булбул навосидан ниҳоятда таъсириланиб, ўзига Навоий таҳаллусини танлабди. Шунданми, бобомизнинг ҳар бир

газали, сатрларидан қандайдир сехрли оҳан, оромбахш куй таралиб тургандек бўлали гўё...

Шу маънода мусиқашунос олимларимиз миллӣ мусиқамиз гултожи бўлган мақом ҳақидаги мулоҳазаларида, албатта, Навоий ижодига алоҳида тўхталишлари бежиз эмас.

- Мақом кўйлари янграгандо, унинг таъсирчан лаҳзалирида машҳур газалларининг ҳароратли байтлари ўқилар, Навоийдан келтирилган сатрлар мумтоз оҳангларга янада жозиба бағишилар экан:

"Эй муганний, баски йиглатгайсан элни базим аро,

Гар Навоий охи бирла нағмани соз эткасан".

Ўзбекистон ҳалқ артисти, доцент Ўлмас Расупов шу каби фикрлари давомида "Навоийнинг оҳизис (дардисиз) газали бормиқин?" дея аллома бадииятига юксак баҳо беради...

Давоми 2-саҳифада »

Сўзлар абадий, сўзлар ўткинчи...

6-саҳифада »

Ушбу сонда

Хотира – абадий
Қадр –
муқаддас

2-саҳифада »

**“Энди инсон
қадри ҳам
аввалгиларга
ўхшамас...”**

3-саҳифада »

**“Уй
тўгараклари”
ташкил
этилмоқда**

5-саҳифада »

**Сўзлар
абадий,
сўзлар ўткинчи...**

6-саҳифада »

**Аввал “Мол
бозори”, энди
“Уй бозори”
гавжум**

7-саҳифада »

» Конун ва ижро

Маданий фаолият: асосий ҳуқуқ ва мажбуриятлар

Шу кунларда маданият соҳаси вакиларига кўрсатилгаётган алоҳида эътиборнинг яна бир намунаси бўлган муҳим тарихий хужжат. Ўзбекистон Республикасининг "Маданий фаолият ва маданият ташкилотлари тўғрисида"ги Конуни соҳа ходимлари томонидан мамнуният билан кутиб олинди. Бониси, унда маданий фаолият билан шугуллангаётган ҳар бир ташкилот ва унинг ходимлари давлат ва жамият ривоки учун хизмат қиласиган энг муҳим соҳа вакиллари эканини яна бир бор чукур хис этишиди. Улар учун саккиз боб, 53ta моддадан иборат ушбу конун, таъбир жоиз бўлса, таъриф юғозига айланди. Эндилиқда конуннинг учинчи моддасида белгилаб кўйилганидек, ижодкор, ижодий фаолият, ижодий жамоа, маданий тадбирлар, маданий тадбир ташкилотчиси ва маданият ходими каби тушунчалар соҳанинг

асосий ҳаракатлантирувчи кучларини ифодалashi билан ойдинлик касб этди.

Маданий фаолият соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий ўйналишлари бўйича амалга оширилиши керак бўлган ишларда фаол иштирок этиш айнан маданият тизими ходимларининг вазифаси, бурчидир. Конуннинг 3-боб, 14-18-моддаларида белгиланган Маданий фаолият соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлар ҳақида Маданий вазирилигининг "Музейлар ва кутубхоналарни ривожлантириш" бошқармаси бошлиғи Элёр Жалилов билан сұхbatлашди:

- "Маданий фаолият ва маданият ташкилотлари тўғрисида"ги Конуннинг қабул қилиниши, ундан кўзланган мақсаднинг рўёби нималарига беғлиқ деб ўйлайсиз?

- Ҳар қандай жамият тараққиёти илм-маърифат, маданият ва санъат ри-

вожига ҳам кўп жиҳатдан бўғлиқ, Маънавият, маданиятли инсон ҳалқининг ўтмишию бугуни, келажагини ўйлади, асрлардан бўёв давом этиб келаётган қадриятлари, моддий ва маданий бойликларини аср-авайлади. Конуннинг ҳар бир боби, моддасида маданиятимизни ривожлантириш, тараққий топтириш ўйлидаги фаолиятни тартиба солиши мақсади кўзланган. Албатта, бу бора-да соҳа вакилларининг ўз исиги фидоилиги, меҳр-муҳаббати муҳим жиҳат. Конун маданият ходимларининг Ватан, ҳалқ, жамият олдидаги бурч ва маъсүлиятини доимий эслатиди туради. Қисқаси, биз соҳа ходимларининг ўз вазифасини вижданан бажариши, билим ва тажрибаси, куч-ғайратини исига солиб, астойдид хизмат қилиши кўзланган мақсад рўёбини таъминлайди.

Давоми 6-саҳифада »

Донолар
сўзлайди...

Нафъинг агар ҳалқа бешакдурур
Билки, бу нафт ўзунга кўпракдурур.

Халойиқа кўрма қилиб бенаво,
Ўзингга раво кўрмаганин раво.

Гар йўқтур адаб, не суд олтун унидин,
Элнинг адаби хушроқ эрур олтунидин.

Алишер Навоий

» Умброкий мерос.

**Алишер
Навоий
580 ёшда**

Сўз мулки сұлтони, Мир Алишер Навоийнинг умумисоний қадриятларни улуглови умброкий асарлари замон ва тузумлар оша бизгача етиб келди.

XX асрнинг 40-йилларида улуг мутафаккир меросиниң ўрганини давлат сиёсати дарахасига кўтарилид. 1941 йилда буюк шоирининг тугилганига 500 йил тўлиши муносабати билан юбилей комитети тузиҳ ҳақида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми фармони қабул қилинди.

Комитет таркибига ранс ва иккى ўринбосаридан ташқари 38 ва соҳанинг ўша даврдаги турли таникли

вакиллари кирилтган. Юбилей тадбирлари собиқ итифоқининг бошча республикаларида ҳам нишонланган. Иккичи жаҳон уруши бошланниб, қамалда колган ва тинимисом бомбалар ёдирлаётган Ленинград шахридаги "Эрмитаж" музейида ҳам Алишер Навоийнинг юбилейига бағишлаб тадбир ўтказилган.

Иккичи жаҳон уруши галаба билан якунланган, Тошкент шахрида Алишер Навоий номли театрни куриш ишлари бошланниб, шароит оғир бўлишига қарамай битказилган. Янги ташкил

этталган вилоятга Навоий номининг берилиши, таваллудининг 550 йиллигига бағишлаб, 1991 йилда юбилей тангаси чиқарилари ва Тошкент шахрида курилган метро станциялари ичидаги энг кўрками ва салобатлиси ҳам Алишер Навоий номи билан аталишидан хулоса шуки, ўзбек халқининг бўлишига бўлиб қолади ҳам.

Е.АЛИЖОНОВ,

Марғилон шаҳар тарихи музейи мудири

» Адабиёт қўзгуси

Им ахли ўзининг фазилати ва таровати билан оддий инсонлардан ажralиб туриши ҳеч кимга сир эмас. Нафақат имми, балки юксак савияси, одобу хулқи, теран фикри билан замонлар оша улугланган буюк сиймо Мир Алишер Навоий ўзбек бадиий ва маданий ҳаётининг, хусусан, одоби имми бўлмиш адабиётнинг қўзгуси бўлиб келмоқда.

Самимият – Навоий шахсиятиниг безаги

Аллома инсон хулқи ва одоби масаласига жуда катта эътибор берган. Ёзувчи ахлоқи билан бөғлиқ жиҳатлардан бири бу – шахсинг бойлика ва мулкка бўлган муносабатида кўринади. Навоий катта бойлик эгаси бўлишига қарамайди, киши шахсиятида саҳоват ва очиққўллик, пул, бойлика беरилмаслик хусусиятларига тарафорлорик кильган. Бу масалада унинг ўзи ёркин науна бўла олган.

Хондамиринг "Макоримул-ахлоқ" Восифийнинг "Бадоев-ул вақоев" ва бошча жуда кўп асарларда улуг шоирининг очиққўллиги, ўз маблагидан хисобсиз билолар кургани, қалам ахли, бева-бечораларга моддий ёрдам кўрсаттани ҳақида маълумотлар келтирилган. Навоий ёзди: "Саховат инсоният бўғининг борвар шахаридур, балки шу шахарининг борвар самаридур., саҳоватсикиши – ёғинсиз абри баҳор ва ройхатида мушки тотор..."

Унинг фикрича, киши бойлик орттиришдан кўра иммэ эгалагатни маъкул, зероки иммэ асосий бойликтур:

Тоқи тушти менинг ќўлимга жаҳон,
Кильдадим ер тубида ганж низон.
Хар не илмга тушти сарф этдим,
Шоҳ-у дарвеш даҳрдин кеттим.

Шоир таъбирича, халқ манфаати ва иммэ

равнақи учун қилинадиган ҳар қандай иш таъмаларисиз бажарилмоғи лозим. Акс ҳолда унинг мояхияти қолмайди. Агар масала пул, бойлик билан болганса, унда иш бажарган кишининг ахлоқи нуксонли бўлади, одамийлик йўқолади. Асарларини кўчириган котибининг ҳаддан ташкари кўп ҳақ сўрагани ва Навоийнинг юзсиз котибга айтган нафратомуз сўзлари бунга якъол далил бўла олади.

Ахлоқининг юксак чўққиси ҳисобланган дўстлик, самимият ва камтарлик ҳам Навоий шахсиятиниг безагидир. У дўстликнинг энг юксак намуналарини ўзустози ва яқин дўсти Жомийда кўрдид. Жомийнинг дўстликни муносабати бутун салтанат ахли учун ибрат намунаси бўлган: "Бу навъ соҳиб давлати бузургвор, бу янглии соҳибкамоли нубувват кирдор, бу хоки-кори паришион рўзгорни азим илтифотлари била сарбаланд ва гарип навозишлилар била аржманд қилиб, абоний жинсим аро сарафзор, балки жинси башардин мумтоз куилер эрдилар".

Ана шу "сафароз" ва "мумтозлик" буюкларни ижодда ҳам бирлаштириди. Натижада ҳам Навоий, ҳам Жомий ижодида янгида янги бадиий юксак, кучлиғоюни асарлар пайдо бўлди. Буюк адаби "Хамса"сини

тутагат экан, уни биринчи бўлиб дўсти Жомийга ўқиттиради ва ютуғини у билан баҳам кўради:

Назар солди очиб варак-барварам,
Бўлиб мултафит чун очиб ҳар варак.
Каю сўздаким бир савол айлабон,
Жавобин дегач, завқу ҳол айлабон.
Килиб ҳаҳ таҳсан-у, гоҳи дуо,
Ки юздан бири йўқ манга муддоа.

Бу иккى буюк шахснинг самимият дўстлиги ҳақида жуда кўп мисоллар келтириш мумкин.

Навоийнинг фикрича, дўстликнинг чегараси ўйк. Унингча, дўстликни на кишининг мансаби, на ёши, на ижтимоий келиб чиқиши бузмаслиги лозим. Шайх Камол Турбатий ўз даврининг донишманди кишиларидан бўлган. Унинг Навоий билан биринчи учрашви Машҳадда, шоир бетобоблик пайтида юз беради. Ёш Навоийнинг юксак шеърий ва ақлий истеъодидини эшитган Турбатий унга қизиқиб қолади ва дўстлашади. Алишерни табобат кишишини буоруди ва тез-тез ҳолидан хабар олиб турди: "манзилига бориб тўхфа ва табарроп ва савфот ўйсими билаю борди ва то анда эрди. Шайх била ошнолиқ тақриби бундай воеъ бўлди" деган Навоий, Шайх Камол Турбатий шахсиятида дўстликка содик,

самимияти кучли, беғараз камтар кишини кўради.

Навоий ва дўстлик ҳақида гап кетар экан, Пахлавон Муҳаммадни ёдга олмай иложимиз йўқ. У Навоийнинг юксак инсоний хусусиятига тан бериш билан бирга умринг охиригача дўст бўлиб қолади. Мутафаккир шу дўстлик рамзи сифатида Пахлавонга атаб ёзган асарида уни фақат Навоийтагина содик дўст бўлмасдан, барча билан камтарона, самимият билан муомала қўлувчи шахс эканига ишора қиласди: Биз иккодин икови ҳар кўйда юргураган, ўзин ҳар ахли дил шарафи мулозаматига етурган.

Анинг рифқи мувофақатидин не тил бирла тақрир кила олгаймен ва не қалам таҳрири била баён қила олгаймен".

Бундан кўринадики, Навоий атрофиди дилдош яқинлари ва самимият севганини кишилари бирлашган. Улардаги инсонийлик, самимият ва дўстлик авлодларга ўрнак бўлиб келган. Навоий бобомиз эса инсонларнинг пок қалби ва чин муҳаббатини улуглаганлар.

Сожида СУЯРОВА,
Тошкент вилояти Оққўргон тумани
12-мактабнинг она тили ва адабиёт
фани ўқитувчи

» Мулоҳаза

"Энди инсон қадри ҳам аввалгиларга ўхшамас..."

Инсониятнинг бошча мавжудотлардан фарқли жиҳати – онг ва қалб уйғулиги, виждан ва имон, эътиқод ва инсоф каби улуғликларнинг умрни безаб туришидадир. Аммо бутун атрофимизда баъзи кимсаларнинг шундай "қиликлари" пайдо бўляптики, бундай номаъкулчиликлар уларнинг ҳаётини булғашдан бошқасига ярамаяти. Ижтимоий тармоқларни кузатар экансиз, бир-биридан аянчли ваҳшийликларга гувоҳ бўласиз. Кўриб ёқа ушлайсиз, афсусланасиз. "Шулар ўзбекми?", "Шулар одамнинг ишими?" деб ўқинасиз.

Яқинда Навоий вилояти Навбахор туманида ногирон, ақлида нуқсони бор фуқарога нисбатан хайвонлар ҳам ботинмайдиган ишни қилиб, уни ўз молхонасида қўйнаб, видеога олиб, дўстларига жўнатган кимсанинг лавҳаси ижтимоий тармоқларда тарқаб кетди. Ачинарлиси, қариндошимизнинг (барчамиз бир ота-онадан тарқаганимиз, демакки, қариндошимиз) бўйнита арқон боғланган ҳолда азобланиши ва унинг зўрга, надомат билан "Э, Руслан-е", деб олганни қалбимни тирнади. Тасвирга олаётган одамзодларнинг кибири ҳаво билан кулгани эса қархимни келтириди.

Наҳот, инсон қадри шунчалик бўлса... Наҳот, ногиронни кишига бўлган эътибор шу бўлса... Наҳот, баъзи инсонлардаги иймоннинг сустлашибораётгани шу бўлса... Наҳот, кулиб деб, одамни ҳайвондан баттар ҳолга келтириш, қийнаш мустакил, демократик таъмилларга асосланган мамлакатимизда, хусусан, Навоийда мумкин бўлса... Йўқ, мумкин эмас. Йўқ,

булар динимизга ҳам, дунёмизга ҳам тўғри келмайди. Бироқ инсон қобигидаги "махлуклар" учун мумкин. Ахир, улар зўр, ахир, улар ногирон эмас. Шу ўрнида бир фикр пайдо бўлди, ёзмасам қаламим ва қалбим менин кечирмас...

Лавҳага кўзим тушганида, "Ногиронни қийнашпайти", деб ёзилганини ўқидим. Йўқ. Аслида қийноққа солинган эмас, балки уни тасвирга олган ва бир-бирларига кулиг учун юборган кимсалар ногирон. Ногирон

нинг "Ўхшамас" газалига ёзган муҳаммасида шундай сатрларни келтирган эди.

"Чарх авзойи бу дам аввалгиларга ўхшамас...

Кўнглим ичра дард-у гам аввалгиларга ўхшамас,

Котиб ўзв-у дарв-у рақам аввалгиларга ўхшамас,

Энди инсон қадри ҳам аввалгиларга ўхшамас,

Ким ул ойнинг ҳажри ҳам аввалгиларга ўхшамас".

"Ҳакиқи шоирлар авлиёйдирлар", деган гапни эшитган эдим.

Бу гапнинг қанчалик ҳақ эканлигин биладим-у, аммо шоир шеъридаги фикрларнинг айни ҳақиқатлигига аминман.

Имконияти чекланган, ақли заиф кишига нисбатан ҳалқимиз доим меҳрибон бўлган. Ўйнинг ёндан ўтиб колса, кўлига нон тутган. Суҳбатлашганда като гапирса ҳам, устидан кулмаган. Тўғри йўл кўрсатган. Аммо навоийлик кимсаларнинг нодонликлари кўнгилларни анчагина хира қиласди. Одамзод шаънига, ўзбек

халқи обрўсига номуносиб воқеа бўлди. Эндиликда мана шундай номаъкулчиликлар тақрорланмаслиги учун мутасаддилар ухлаётган вижонларни ўйтошишари керак.

Навоий вилояти "Маръифат" тарғиботчилар жамияти аъзолари воқеа содир бўлган маҳаллани ўрганишса, қийноққа солинган ва солтнлар билан сухбатлашишса, кейинчалик ўз хулосаларни матбуотда баён этишишса, яхши бўларди. Жабрланувчи истиқомат киладиган маҳалла фуқаролар йигини айланувчиларни тартибида чақиришса, республика зўёллари, дин уламолари шундай холатларни юзага келтириб, видеога олиб, ижтимоий тармоқларга жойлаётганларга мурожаат билан чиқишиш, нур устига нур бўларди.

Ўйлайманки, фикрларим газета саҳифаларида қолмайди. Кадрдонлар, қадримизни ўйқотмайлик. Инсон бўлайлик. Инсон бўлайлик. Инсон бўлайлик.

Ёрқинжон ҲАЙТИТОЕВ,
Гулестон давлат университети талабаси

» Истебод шоу»

Ёш истебодлар тақдирланди

Жорий йил 20 – 25 январь кунлари Андикон вилояти Марҳамат туманинда 26-БМСМниңг 11 нафар ўқитувчи ва ўкувчилари Россиянинг Нижний Новгород шаҳрида ўтказилган "Истебод шоу" Г'алқаро танловида турли йўналишилар бўйича масофадан иштирок этиб, мунособ ўринларни эгаллашди.

Жумладан, фортепиано чолгусида Мунира Бултабоева, Осмё Нуриддинова, Феруз Ахмаджонова ҳамда ўзбек миллий чолгу асбоби – дутор бўйича Йсмигул Абдушукурова,

қашкар руబобида Муслимбек Гопиров, эстрада йўналишида Алишер Эргашев, академик хонандалик йўналишида Равшан Ашурбекова, тасвири санъат бўйича Маржона Толипжоновалар I даражали диплом, Рўзион Яхъеева, Ҳожиаҳбар Камоловлар II даражали диплом, Абдуллаҳон Ибрегимов ва Муҳаммадизо Сиддиковлар III даражали диплом билан тақдирланнишид. Ёшларнинг ижро этган кўй-қўшиклиари ва лагонга тушритидан миннатирига тасвирлари, ўзбек миллий мусиқа ва санъатига бўлган қизиқишилари мада-

ниятимизнинг бунданда ююри чўққилярга юксалишидан далолат беради. Бизнинг А.Навоий, З.М.Бобур, К.Беҳзод, Нодирабегим, Увайсий сингири аждодларимиз ўз даврида санъатнинг турли жанрларидан ижод килишган ва ҳозирга қадар уларнинг давомчилари бўлган ёшлар – юртимиз маданияти ва санъати ривожига ўз хиссаларини кўшиб келмоқдалар. Бу йўлда шикоатли ёшларни мизга доимо омад тираб коламиш!

Д.ХАЙДАРОВА, Андикон вилояти
Марҳамат туман 26-БМСМ

Хотира

Устоз ёди яшар юракда

Инсон умри неча йил яшагани билан эмас, балки қанча эзгу ишлар, эзгу амаллар қилгани билан ўлчанар экан.

29 январь куни Богот туман кўни ожизлар кутубхонасида Ўзбекистон халқ артисти Ортиқ Отажоновни ёслаб, "Устоз ёди яшар юракда" номли хотира кечаси бўлиб ўтди. Унга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, сабиқ "Калдирғоч" ансамбли раҳбари Шермат Файзуллаев, ҳоразм мақомлари сир-асори бўйича ёшларга таълим бериб келаётган устоз Йўлдош Тоғиев, унинг шогирдларидан Абдуллаҳон Гилзинев, Муҳаммад Матиқубов, Дармонжон Эшниёзовлар таълифи.

"Яхши хондана ҳакидаги ётироф, эҳтиромларни кишининг ҳамкаслари, дўстлари, шогирдлари ва муҳлислари айтсинглар", – деган эди таникли журналист Рўзимбой Ҳасан. Тадбирда айнан устознинг дўстлари, тенгдошли, шогирдлари кишини ёслаб, ўз хотиралари билан ўртоқлашдишлар:

Шермат Файзуллаев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист:

– Биз Ортиқжон билан тенгдошимиз, бир туманда ўсиб-улгайдик, гарни бошқа-бошқа қишлоқлардан бўлсақ-да, тўйларда учишиб, устозларга эргашиб, ҳалқимизга қўлдан келгана ҳизмат килдик. У Харраратномидаги билим юртida таҳсил олиб юрган пайтлари, мен Низомий номидаги Тошкент педагогика институтининг мусиқа факультетида ўқидим. Бир куни Урганчда учрашиб қолдик, ҷойхонада овқатланниб, сұхбатлашиб ўтирганда унга ўзим ўқиётган институтининг мусиқа факультетига ўқишига кишини тавсия килдик. Унинг ахади Ҳоразм ансамбли тузилганини, у ерда бирга фаолият олиб боришимиз мумкинлигини айтдим. Таклифим маъқул келиб, навбатдаги қабул арафасида кўлида кичкин жомадон ва тор билан ўтқончага кириб келди. "Мана бу бошқа гап!" – дедим қўлидаги торга қараб. Шундай килиб, Ортиқжон ҳам талаба бўлди ва "Ҳоразм" ансамблида илк хонандалик фаолиятини бошлаб юборди. Ҳикин билан бирга репетиция, қисқа таътил кунлари эса вилюятларга гастролларга ҳам чиқиб турарди. Илк бор Қашқадарёда концерт берганимиз, музлислар биринчи марта гуллар беришган, қўшиқларимизни кайта ижро қилишимизни сўрашган. Ҳуллас, бу ансамбл иккимизга ҳам катта саҳнага йўл очган. Ўстимдада худо берган овоз бор эди, бу ҳаммага ҳам насиб қиласкермайди. У Ҳоразм қўшиқларигин юксак чўққилярга кўтарибигина қолмай, дунёга ҳам ёйди. Комилжон Отаниёзовнинг дуоларини олган шогирд, бағрикенг ўстоз, оиласпарвар, меҳрибон ва дилкаш инсон эди. То умрининг охиригача дўстлигимиз, борди-келдимиз узилмаган. Бир-биримизнинг мувафақиятимиздан куондик, янги яратилган қўшиқларни бир-бirmizgaga тақдим қилиб, маслаҳатлар олардик. Афсус, бу дунёни эрта тарк эди.

Абдулла Тиллаев, Богот туман маданият бўлими қошида ташкил этилган "Аму соҳили" ҳаваскорлик жамоаси бадиий раҳбари, ўстоз шогирди:

– Мен ўстоз кулаган қўшиқларни жуда-жуда севиб тинглардим. Бир куни Сапарвой Отажонов – ўстознинг укаси (у пайтларда "Калдирғоч" ансамблида ишлаб юарди) – ўстоз концертига қишидан один ёнларига кириди. Абдулла Боготдан, дим сенга ихлоси баланд, сендан фотиҳа олажоқ – деди-Сапарвой ака. Шунда Ортиқ ака: – Унда мени фарзандларингнинг тўйига айт, ўша ерда фотиҳа бераман – дедилар. Ҳақиқатан, фарзандларимга суннат тўйи берганимда, ўстознинг ўзи келиб, жонли ижро қилиб, ҳалқ олдида менга оқ фотиҳа берид кетди. Шу-шу ўстоз Отажонов билан танишиб, борди-келди қилиб, тўйларга ётиби юрдим. Ажойиб фазилатлари бор эди, ҳеч безъитбор бўлмаган. Ўйига борсан, албатта, кўйим бор нима тутқазиб юборарди. Мен уни ўстоз томонидан берилган мукофот деб билардим. Илоҳим, руҳларидан ёш бўлсин, шогирдларига мададкор бўлсин, мана шундай ўстозлик даражасига итиш барчамизга насиб ётсан...

Муҳаммад Матиқубов, шогирди:

– Аввало, ўстоз билан танишивум ҳақида ётиб ўтмоқчи эдим. Раҳматли отам Ахмаджон Матиқубов – ўз давринг машҳур ҳофизларидан бирни эди. "Калдирғоч" ансамблида созандо, хондана сифатида фаолият олиб бор-

гани. Ортиқ ака хонадони билан азалдан борли-келдилло эдик. Қолаверса, санъат сирларидан илк сабокни отамдан олган, биринчи ўстози бўлганлар – десам ҳам адашмайман. Санъатга бўлган қизиқишимни кўриб, ўстоз мени ал-Ҳоразмий номидаги Урганч билим юртига ўқишига кириктан. Шу даврдан бошлаб ўстоз билан ҳамфир, ҳаммаслак, жўровсиз сифатида ўйларидан, балки юрагидан ҳам жой бергандар, отам ўнрида оталик қилиб, ўйлантиргандар, фарзандларимга исм кўйиб, дуо қилгандар. Қўлимдаги тоғрим хам ўстозимизни. Бутор ўстознинг ҳамон барҳаётлигидан дарак беради. Қолаверса, ўстознинг қўшиқларини, меросини кўлдан келгана интернет саҳифаларида тарғи қилиб, шинавандларга кўлдан келгана ҳизмат қилиб турибман. Албатта, бу ўстознинг менгизга кўлган яхшиликлари олдида денгиздан бир томчидек гап...

Дармонжон Эшниёзов, шогирди:

– Дарҳакиат, ўстоз Ортиқ Отажонов ҳақида қанча гаписрек, қанча мақтасак оз. Наинки қўшиқчиллик санъати, балки кишининг сўзлашув нутқи ҳам ўзига яраша бир санъат эди. "Мен Комилжон ўстоздан яхшиликлар кўрдим. Санъатга фидойиликни ўргандим. Сизлар ҳам санъатни танлайдик эансиз, фидойи бўлинглар" – деб кўй айтардилар. Дунгёнарави, санъат ахлини кattами-кичиқми жуда ҳурмат килидиган инсон эдилар. Эсмида, 1990 йил Богот туманида бўлиб ўтган катта концертда ҳалқ ўстоздан айтишиб айтиб беришини сўраган. Шунда ўстоз мени ёнига қақириб, биргаликда айтишиб айтишиб айтишиб.

Хотира кечасида, шунингдек, ўстоз кулаган "Нечун бу кўз сўлғунид", "Дилбар қўлинда сози", "Ўмр ўтар", "Лазги" ва бошқа қўшиқлари шогирдлар томонидан жўровозда ижро этилди.

Ҳа, Ўзбекистон халқ артисти Ортиқ Отажонов иккинчи умрини

қўшиқларидан яшамоқда. Устоз яратган мактаб биз санъатсевар инсонлар туфайли гуллаб-яшнайди, укишияратнинг кўшиклар юксак-юксакларда парвоз этиб, келажак авлод учун Ҳоразм қўшиқчиллик мактаби вазифасини ўтайди.

ОРТИҚ ОТАЖОНОВНИНГ ҚИСКАЧА ҲАЁТ ЙУЛИ

1947 йил 30 январьда Ҳоразм вилоятининг Богот туманинга қарашли Ҳитой қишлоғидаги түргилган. Ўрта мактабни таоммал, Матиқусф Ҳарратов номидаги Урганч мусиқа билим юртида таҳсил олади. У ерда ўстозларидан Абдушариф Отажонов, Озод Иброҳимов, Озод Матеқубов, Матмурод Солаев, Султонбай Собировлардан хонандалик сирларини ўрганди. Ҳалқ севганд улкан санъаткор – Ҳоразм, Туркманистон ва Коракалпогистон халқ артисти Комилжон Отаниёзов билан ўйнадан танишув Ортиқ Отажоновнинг қўшиқчиллик тақдирларидан ўткан ўйнади.

Халқ "Мустакиллик" ордени билан тақдирланган.

Ортиқ Отажонов Алишер Навоий, машраб, Оғаҳий, Комил Ҳоразмий, Амирӣ газалларига кўйларастабал, уларни ижро этди, шоирлардан Омон Умаров, Чустий, Ҳабиб, Эркин Саидманд, Ошиқ Эркин, Ориф Одилхонов, Эътибор Охунова ва бошқа ижодкорлар билан яхиндан ижодий ҳамкорлик килган, уларни шетларини маҳорат билан куйга солган.

1980 йил Ортиқ Отажонов Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист фахрий унвонини билан тақдирланган.

Ҳоразм ва Тошкент-Фарғона ижро чилик йўлини омутха куйлаган Ортиқ Отажонов хонандалиқда ўзига хос мактаб яратди ва кўпӯл шогирдлар етишиглан. Ўзбек мусиқа санъатини ривожлантиришадиги хизматлари учун 1987 йили "Шавкатли меҳнат учун" медали билан тақдирланган. 1991 йилда унга "Ўзбекистон Республикаси халқ артисти" фахрий унвони берилган. 1992 йили Ўзбекистон Республикасининг "Мустакиллик" медали билан мукофотланган. 1993 йилда Ортиқ

Мехнат фаолиятини 1968 йил Ўзбекистон халқ артисти Гавҳар Раҳимова раҳбарлигидаги "Лазги" ашула ва рақс ансамблида яккахон хонанда сифатида бошлаган Ортиқ Отажонов қарийиб 30 йил давомида Муҳиддин Қориёкубов номидаги Ўзбекистон давлат филармониси (хозирги "Ўзбекнаво") гастроль-концерт бирлашмасидан даузлусиз ҳизмат қилиб келди. 1981-1987 йillardarda "Лазги" ашула ва рақс ансамблида бадиине ўтади.

Ортиқ Отажонов "Она-диёри", "Ота-онанг", "Эй, нурил Ватан", "Чорвоқ чироқлари", "Тинчлик учун", "Зеболаним келибисиз", "Ҳоразмий фарзандим", "Сенинг кулишларин", "Кўнглимадур", "Нечун бу кўз сўлғунид" каби қўшиқларидан санъатини ривожлантиришадиги катта хизматлари учун "Коракалпогистон халқ артисти" унвони берилди. 2018 йил "Фидоркорона хизматлари учун" ордени билан тақдирланган.

2019 йил 17 май куни минг-минглаб, миллионлаб қўшиқлар ва яхларни аширади. У яратган қўшиқчиллик мактабидан юзлаб, минглаб ёш, иқтидорли санъаткорлар баҳраманд бўлди, ҳоразм қўшиқлари иккинчи умрими ўтади.

Ҳоразм ва Ўзбекистонда яхшиликлари учун "Фидоркорона хизматлари учун" ордени билан тақдирланган.

Замира ОТАЖОНОВА

» Олис ва чекка
худудларда

“Уй түгәраклари” ташкил этилмоқда

2021 йилга ёшларни кўллаб-кувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш ийли дебном берилиши ҳамда Мухтарар ортбосимиз томонидан 5 та мумхим ташаббусда илгари сурйланган - ёшлар билан ишланиши самарали ташкил этишида маданият, санъат, спорт, ахборот технологиялари, китоб ўқишига қизиқишни ошириши юзасидан жойларда турли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, Вобкент туманинг олис ва чекка худудларida яшовчилар, уй қаромогида бўлган,

касалманд ва мустақил ҳаракатлана олмайдиган, имконияти чекланган ёшларнинг маданият ва санъатга бўлган қизиқишни ошириш мақсадидага туман Маданият бўлими ва 8-солалар мусиқа ва санъат мактаби томонидан “Уй түгәраклари” ташкил этилган.

Жорий йилнинг 26 январь куни эса “Уй түгәраклари” аязлари холидан хабар олиниб, уларга туман маданият бўлими ва 8-БМСМ ҳомийлиги ҳисобидан 12 турдаги ўқув қуроллари совга қилинди.

» Давоми. Боши 1-саҳифада

Маданий фаолият: асосий ҳуқуқ ва мажбуриятлар

- Конунда маданият соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятларнинг инфодаланиши ва унинг мумхим аҳамияти ҳақида нима дея оласиз?

- Аввало, конунга амал қилиш дегани ҳар ким ўз ҳуқуқ ва мажбуриятини яхши билишини тақозо этади. Ҳуқуқини билмаган мажбуриятини ҳам англамайди, кўр-кўруна амал қилиш эса кутилган натижани бермайди. Шу маънода Ўзбекистон фуқароларининг маданият ютуқларидан фойдаланиши ва жамиятнинг маданий ҳаётидаги иштирок этиши; ижодий жамоалар таркибида ёки мустақил равишда саббий ёки нокасбий (ҳаваскорлик) асосда ижодий фаолият билан шугулланыш; ўз этиёйларига, манфаатлари ва қобилиятига (имкониятига мувофиқ) маданий фаолият йўналишларини ёркян танлаш; ўз мулкида турган бўйликларга конунчиликда белгиланган тартибида етакли қилиш, улардан фойдаланиши ва уларни тасаруф этиши; маданий-оммавий тадбирлар жараёнида конунчиликда тақиқланмаган турли рамзлардан ва ўз фикрини ошкорча ифода этишининг бошқа воситаларидан фойдаланиши; конунчиликда белгиланган тартибида маданият объектларига бориши; Миллий музей фонди таркибида кирилтган музей ашёлари ва музей колекциялари, ахборот-кутубхона мусассасалари ҳамда ахборот-кутубхона ресурслари, шунингдек, архив ҳужжатлари билан таниших ҳуқуқига эга скани бу соҳани танлаган ҳар қандай кишига руҳий кувват беради. Лекин ҳуқуқлардан фойдаланган шахс мажбуриятни ҳам унутмаслиги керак. Зоро, тарози палласи тенглиники ҳуш кўради. Яъни у Ўзбекистоннинг тарихий, маънавий ва маданий меросини асрар-аввалиши, конун талабларига риоя этиши, бошқа миллатлар ва златларнинг миллий маданияти, анъаналари ва тилини хурмат қилиши, жойларда жамоаттарбиини сақлаши, шунингдек, умум қабул килинган одоб-ахлоқ нормаларига риоя этиши шарт. Шунингдек, бу ҳуқуқ ва мажбуриятлар Ўзбекистон фуқаролари билан бир қаторда чет эл фуқаролари ва фуқароларни бўлмаган шахсларга ҳам тешшилидир.

- Фаолиятининг асосий тури маданият объектларидан фойдаланниши таъминлашдан, шахснинг интеллектуал, маънавий-ахлоқий, маданий ва таълим олишига бўлган ўтиёйларини қаноатлантиришдан, шахснинг ижодий қобилиятини ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратишдан ва

бошқа қатор вазифалар ижросига масъул маданият ташкилотларидан бўлган музейлар, бадиий галереялар, кўргазмалар ва кутубхоналар фаолияти мисолида конунинг аҳамияти ҳақида тўхтальсангиз?

- Дарҳақиқат, тарихимиз кўзгуси бўлган музейларимиз маълум маънода ўтмиш ва келажак ўртасидаги кўпrik сифатида ҳам таърифланади. Бу ҳақ гап. Айнан музей ва кутубхоналаримизга ташриф одамларни маълан юксалтиради, ўзларига ўтишни, аждодларини ҳурмат қилишга, улар билан фаҳранишига ўргатади. Шунинг учун ҳам сунгти йилларда музейларимизга бўлган ўтилтирилди. Ўтган уч-тўрт йил давомида 10дан ортиқ янги музейлар ташкил этилди. Жумладан, Мўйинок экология музей. Шахрисабзаги Мақом музей, Фарғона вилоятидаги Эркин Воҳидов ўй-музей ва мемориал музей, Хазиний ўй-музей, Кўкон шаҳридаги Буюк алломалар музей, Бухоро вилоятидаги Мутал Бурхонов ўй-музей, Самарқанд вилоятидаги Эргаш Жуманбулдул ўғли ёдгорлиги музей, Наманганда Ишқоҳон Ибрат музей, Жиззахда Ҳамид Олимжон ва Зулфия музей, Шароф Рашидов ёдгорлиг музей, Тошкентда Абдулла Қодирли ўй-музей ва мемориал музейлари ҳақимизмизн севимли маънавият маскаларига айланди.

Хозирги кунда Маданият вазирлиги тизимида 102та музей ва унинг филиаллари фаолияти юритиб келмоқда. Уларнинг ўзаси асосий музейлар, бўбта филиаллар ва 7таси музей-кўриқонларадир.

Давлатимиз раҳбари кўрсатмалари асосида 2020 – 2025 йилларда ҳар бир туман ва шаҳарда босқичма-босқич тарзи ва маданият давлат музейларининг филиаллари шаклида ўллашшуслик музейлари ташкил этилмоқда. Уларнинг илмий салоҳиятини ошириш мақсадидаги илмий даражага эга ходимлар машии иккни бробар оширилиши, ҳар ойнинг биринчи якшансаси давлат музейларидаги “Очиш эшиклар куни” зълон килинган, яъни фуқароларнинг белуп кирилтилиши белгиланганни улар ҳуқуқлари амалда эканини билдиради. Шунингдек, музейларда тартиб сақлаш, ҳар бир экспонат, тарихий ашёларни ўтиёт қилиш мажбурияти энди фуқаролар зиммасидаги масъутиятидир.

Бундан ташкиари, мътирифат масканлари бўлмиш кутубхоналар борасида ҳам қатор амалий ишлар олиб борилмоқда.

Хусусан, кўзи ожизлар кутубхоналари фаолияти ҳақида сўз боргандা, шуларни айтиш мумкинки, Маданият вазирлиги тизимида ҳозирги кунда Республика Марказий кўзи ожизлар кутубхонаси, 13та вилоят кутубхоналари, ҳамда уларнинг 119та филиаллари фаолияти юритиб келмоқда. Уларда 540 мингдан ортиқ китоблар бўлиб, 266 мингдан ортиги босма, 126 мингдан зиёди Брайль ёзувида, 22 мингдан кўпи электрон китоблар ҳисобланади. Ушбу кутубхоналар томонидан чекка худудлардаги китобхонлар учун кўчма кутубхоналар мунтазам ташкил этиб борилади.

Кўзи ожиз китобхонларимиз ҳуқуқларди доимий таъминланishi учун ҳали кўп ишлар қилиниши зарур. Ҳозирча улар имкон қадар маҳсус техник воситалар, жумладан, брайль шрифтидаги принтер ва клавиатура, “Сара” русумли сканер, “Тапас”, “Аккорд”, “Маяк” русумли техникалар билан таъминланган. Лекин бу борада ҳали салмоқлар ишлар амалга оширилиши режалаштирилган. Шундай бўлса-да, ўтган иккى йил давомида 18номдаги Брайль ёзувидағи адабиётлар – 1299та китоб чоп этилди, 17 номда 221 нусхада аудиокитоб яратилди. Улар учун турли тўғараклар ташкил қилинган...

Шундай қилиб Конунни ўрганиш, уни фаолиятига татбик этиш бўйича ишлар бошлиб юборилгани куонарли, албатта. Ўз вазифасини вижданон бажариш эса ҳар бир маданиятили инсоннинг бурчли, мажбуриятидир. Шу ўрнинда Маданият вазирининг Конун ҳақидаги фикр-мулоҳазаларидан иқтибос кетилмрочимиз. Зоро, ўнда маданият ходимининг ал қиёфаси акс этган:

“...Биз соҳа вакиллари кўча-кўйда бўламишимиз ёхуд тўй-тантанада... ташки қўринишимидан тортиб, юриш-туришимиз, гап-сўзларимиз, яшаш тарзимизга бошқаларига ибрат бўлишимиз зарур. Маданиятни шаҳх кўфлишини айнан биздан уфуриб туриши шарт. Аслида маданият соҳаси вакили “мақоми”ни олишининг ўзин конунларга итоат этиб яшашни англатади... ўзини нималардан чеклай оладиган, ўзига тақиқ кўя олган ва ўзини қайсиидир эзгу ишга мажбур қила олган одам – маданият одамидир”.

Сайёра РИХСИЕВА

» Хуолос

Навоийнинг ибратли насиҳати

Вақт учқур отек, кўз очиб юмгунча сизу бизни янги манзил, янги мавсумга элтиб ташлайди. Кечагина кўклам яшиллигидан завқданӣ, ёз жазира масида тоблини юргандик. Бугун эса яна қишинг охирги ойи меҳмонимиз. Бу фасл ҳам бошқалари синтари жуда тез ўтапти. Улар ортидан йиллар, умрлар ортда қоляпти... Агар ҳаётимизга бир назар ташласак, узоқ ўйл босиб қўйганимизи кўрамиз... ўтган умр бир ҳаёла ўхшайди. Хаёлдек тезда ўтади-кетади.

Энди ортда колган йиллар кайтмайди. Лекин биз шулаҳзали йилларимизда эсда қоларни нима иш килдик? Кимга яхшилигимиз тегди-ю, кимнинг кўнглига ёруғлик олиб кирдик? Мана шу түғенларни тафаккур қиласа эканмиз, ҳазрат Навоийнин маёдек йўл кўрсатувчи байтларида ҳақиқат акс этанига амин бўламиш.

Камол эт қасбким, олам уйидин,
Санго фарз ўлмагай гамнок чиқмоқ,
Жаҳонин нотамом ўтмак байани,
Эрӯз ҳаммомдин нопок чиқмоқ.

Бу билан ҳазрат Навоий айтадилар:

Эй инсон боласи, гам-адал билан оламдан кетиши сенга ярашмайди, ҳаракатинги қил. Бунда дунё ташвишларидан тортиладиган гам-адал назарда тутилаёттани йўқ. Зоро, ҳаётимиз турили-туман, катта-кичик ташвишлар ичади ўтади. Гап яшаб ўтган умрдан афусланishi, надомат чекиши ҳақида кетяпти. На жамиятга, на бирор қишига фойдаси тегмай, бирор иш қилмай умрни бесамар совурган одамнинг пушаймони, атанглари кейин кеч булишини етказяпти. Чунки бу хатоларни кейинчалик тўғрилаб бўлмайди.

Одам фурсат борида этагини ёпиши, яъни ўзини ислоҳ қилиши, эртаниги кунига бундан-да ёрғу билан боришини ўлашиби керак. Ахлоқи тўқис одам ёмонликлардан тийилади.

Ана шу имкони бой беришни ҳазрат Навоий ҳаммомдан нопок қишига ўхшатяптилар.

Омонат берилган умримизни маъноли, муносиб яшаб ўтиш барчамига насиб этисин!

Рустамжон АТАБОЕВ,
Фарғона вилояти 22-БМСМ директори

» Кутлов

Илмий унвон муборак!

Маданият вазирининг маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги конун ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси, филология фанлари доктори Матъ魯фжон Мұхаммаджонович Йўлдошев Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мажхамаси хуизурдига Олий атtestация комиссияси томонидан профессор илмий унвонига лойик кўрилди.

М.М.Йўлдошевга бундан кейинги илмий-ижодий ва педагогик фолиятида муваффақиятлар тирад қоламиз.

Семинар

Тажриба, тахлил ва таклифлар

Жорий йил 27 январ куни Когон шаҳар 2-боялалар мусиқа ва санъат мактабида ўтказилган "Бахшичилик ва достончилик соҳасида халқ оғзаси ижоди тарзида шаклланган ва сақланиб юлган бахшичилик санъати мактаблари, устоз-шоигирд анъаналарини қайта тиклаш ва янада ривожлантириш омиллари" мавзусидаги семинар-тренингда вилоят БМСМлар директорлари, директор ўринбосарлари ва анъанавий хонандалик ҳамда бахшичилик синфи ўқитувчилари иштирок этиши.

Жемил МЕРИЧ

Сўзлар абадий, сўзлар ўткинчи...

Илм ниҳоясиз кураш демакдир.

Ўзни танимоқ, энг буюк маърифатдир.

Мутолаа иккى руҳ орасидаги ошиқона мулодотдир.

Китобдан эмас, китобсизликдан кўркинг.

Туйгуларнинг асолати таъсир кучи ва аниқлиги билан белтиланади.

Ҳар бир буюк инсон ўзи яшаган жамиятнинг ўғай ўғлидир.

Таржимон "мукаммал"ни қидирган телба, "falasfa toshi"ни топишга бел болгаган кимегардир.

Ўз ҳақиқатини ўз сўзлари билан англатмоқ ҳар бир номусалим қаламкашнинг виқидоний бурчидир.

Дин - ташналик, абадият соғиничи... Билим эмас, ишқ...

Китоб истиқболга ўйлланган мактубдир... Башант кийинган ҳаяжон, мўмиёнланган тафаккур...

Севги галати бир олов. Сўнмасин десанг, бор будингни унга ташлашинг керак: вақтингни, гурурингни, шуурингни...

Ёргулини қанчалик қидирмайлик, зехнимиздагидан ортигини топишмиз махоб.

Ўрмонни кўрмадинг, дараҳти кўрмадинг, шамол учирни ўёғинг остига ташлаган бир ховч курған япроқни инсон тафаккурининг жами деб ўйладинг...

Тушунча шубҳа билан бошланади.

Тушунча зидди билан бутундир. Зид фикрларга кулоқни беркитмок, ўзни хатоларга маҳкум этмоқdir.

Одамзод ёмон ўйинчоқлар кетидан югуришни тарк этмagan болага ўхшайди...

Мажхулга очилган эшиклардир, китоблар. Эртакларга, сирларга, абадиятга...

Тарих - муҳри бузилмаган хазина.

Тарихнинг меморидир исен: тақдирга, замонга, инсонга...

Буюк ёзувчи ичидан келган овозни тарошламай, қандай бўлса, шундай ҳайқирган инсонидир. Буюк ёзувчилар сўз кўллашда авом савиаси билан ҳисоблашмайдилар.

Яшамоқ яраланмоқдир. Яраланмоқ ҳам гўзал.

Бир-бирини тўлиқ тақрорлайдиган иккى сўзни на бир тилда на иккى фарқли тилда учратиш мумкин.

Сўзлар сенинг юлдузларингдир. Сўзлар... Сўйла, хиром айласин, олов сочларин ёйиб ҳаёлларнинг бедоқ боғида. Сўз ўрмонда ухлаб ётган дилбар. Шоир олислардан келган шахзода. Шундай севгиники, сўзларни. Сенга етсиз улар. Юлдузлар Тангрита етганмикан? Сўзлар менинг сувдаги соям, силолмайман уларни, эркалолмайман. Давлатдир сўзлар, мухташам ва муҳтарам. Қўнгилдан қўнгилга кўпик, асрдан асрга зина. Ўз аксимга масака дарёдир сўзлар. Сўзлар абадий, сўзлар ўткинчи.

Маъруфжон ЙЎЛДОШЕВ таржимаси.

Уни бошқарма бошлиги ўринбосари Р.Садулулаев очиб, бугунги кунда маданият ва санъат ходимлари олдида турган мухим вазифалар, жумладан, таълим сифатини кўтариши юзасидан соҳага оид муаммолар ва уларнинг ечимига батафси тўхтади.

2-БМСМ директори Л.Якубованинг "Бахшичилик ва достончилик соҳасида халқ оғзаки ижоди тарзида шаклланган ва сақланиб юлган бахшичилик санъати мактаблари, устоз-шоигирд анъаналарини қайта тиклаш ва янада ривожлантириш омиллари" мавзусидаги семинар-тренингда вилоят БМСМлар директорлари, директор ўринбосарлари ва анъанавий хонандалик ҳамда бахшичилик синфи ўқитувчилари иштирок этиши.

Уни бошқарма бошлиги ўринбосари Р.Садулулаев очиб, бугунги кунда маданият ва санъат ходимлари олдида турган мухим вазифалар, жумладан, таълим сифатини кўтариши юзасидан соҳага оид муаммолар ва уларнинг ечимига батафси тўхтади.

2-БМСМ директори Л.Якубованинг "Бахшичилик ва достончилик соҳасида халқ оғзаки ижоди тарзида шаклланган ва сақланиб юлган бахшичилик санъати мактаблари, устоз-шоигирд анъаналарини қайта тиклаш ва янада ривожлантириш омиллари" мавзусидаги семинар-тренингда вилоят БМСМлар директорлари, директор ўринбосарлари ва анъанавий хонандалик ҳамда бахшичилик синфи ўқитувчилари иштирок этиши.

Буюк аждодларимиз

Асрларга татигулик мерос

Буюк сўз санъаткорлари тарихини туб бурилиш нуқталарида, миллатни бирлаштирувчи, руҳан юксалтирувчи бадийи сўзга кучли ўтиёж тутгилган паллада дунёга келади. Алишер Навоий ҳам ана шундай даврда яшади.

Достонда Фарҳоднинг болалик чоғлариданоқ илм-хунарга, меҳнатга бўлган мухаббатни зўр маҳорат ва чукур самимиг билан тасвирлаган. У Навоийнинг бола тарбиясига ва унинг билим олишига катта ўтибор шаклланиши ўрни бекеёсдир.

Ўзбек халқининг унгум мутафаккири, мърифатпарвари ва буюк шоир Алишер Навоий ўшларни тарбиялаш ишига алоҳида ўтибор берган. У болаларни илм-хунарни, меҳнатни севишга унда, ўрганинг билимларини ватан ўйлида сарфлаш зарурлигини утиради.

Навоий таълим-тарбия тўғрисидаги фикрларини ўзи яратган бадийи асрларидан асосан барқомил инсонни ифодаловчи ижобий образлар орқали баён қиласди. Илм-маърифат, ахлок-одоб масалаларига доир фикрларини эса илмий-фалсафий ва дидактик асрларда келтиради.

"Хамса" достони Навоий ижодининг дурдонаси саналади. Унинг ўзбек тилида "Хамса" - беш достон яратиш истиға ёшлигидан бўлган. Бу мақсадини 1483-85 йillardа амала оширади. Асар ўзбек адабиети шуҳратини оламга ёйиб, жаҳон адабиети дурданаларидан би-

Шоир Фарҳоднинг ҳәтини бундай жонли лавҳаларда тасвирлаш орқали болалар тарбиясига алоҳида ўтибор бернишга чакриради, уларни ёшлигидан ўқитиш зарурлигини, бунда ота-онанинг ўрни ниҳоятда катта эканлигини, болаларга дунёйи илмларни бериш мухимлигини таъкидлайди.

Навоий болаларни илмни пухта эгаллашга чорла, буюк педагог ва мурабибий сифатида уларни тарбиялаш ва ўстириш ўйларини кўрсатади. "Фарҳод ва Ширин" достонида илгари сурилган юксак инсонни хислатлар, инсонпарварлик гоялари ёш китобхонлар мънавиятига ҳам чукур таъсир кўрсатади. Уларнинг халқ, ватан учун керакли инсон бўлиб етишишларига хизмат қиласди.

Аллома болаларнинг ўқиши ва тарбиясига

да булишида эмас, балки ҳаёли, яхши таълим-тарбия йўли билан комилликка эришишадир. Тарбиянинг мақсади - ёш авлодни халқларвир, билимли, энг яхши физиятларга эга эканини, инжик, ялқов, ёмон хулкли болаларни ҳам тарбия ва ўқитиш йўли билан тузатиш мумкинлигига ўтибор қаратади.

Навоийнинг инсонот мухаббати Ватанга муҳаббати билан болганди. Ул зот эл-юртнинг обод, фаровон, мустакил булишини ва унда инсонларнинг дуст, ахил, хур яшашни истайди. Жамият аъзоси бўлган ҳар бир одам ўз халқига хизмат қилиши, ёрдам берниш, фойдалептириши, халқ манфаатини ўзидан юкори кўймоги лозимлигини таъкидлайди.

Наф атурмакка шоир айладинг,

Ўзинта ул нағни ёр айладинг.

Нағин агар халқа бешак дурур.

Балки бу наф ўзинга кўпроқ дурур.

Аввало, ўшилди ўйланинг билимни тошга ўйилган нақш каби мустаҳкам бўлиши маълум. Бора-бора, халқ таъбири билан айттанди, хотира ҳам сусайди, шунинг учун одам

рига айланди.

Мутафаккир асарининг биринчи достони - "Хайрат ул-абор" дидактик руҳнинг устуворлиги, образлар ранг-баранглиги, ўша давр жамиятидаги бир қатор долзарб мумомларнинг рўй-рост очиб берилсини билан бошқалирадан ажralиб туради. Навоий унда инсонни ҳар жиҳатдан мукаммаллаштириб борувчи бир қатор одамийлик фазилатларига ўтишибо.

Шоир асарда ўшларни ота-они хизматини бажариш, уларни хурмат килишига, ҳамиши меҳр-муҳаббати бўлишига чакриради. Уларни ова ўтибори таърифлайди.

Шоир асарда ўшларни ота-они хизматини бажариш, уларни хурмат килишига, ҳамиши меҳр-муҳаббати бўлишига чакриради. Уларни ова ўтибори таърифлайди.

Шунийдек, асарда Навоий донишманд ва мурабиб, улкан маданият арбоби сифатида им-ғар, санъат ва адабийтингин аҳамиятини тарғиб қиласди, малакали, иқтисори ўқитувчиларни, олимларни шоирларни, санъаткорларни мақтайди, уларни хурмат килишига ва қардлашга чакриради. Ҳиши ҳам, ўқитиш ҳам оғир ва мустаълишияни у, кунт, ҳавас ва меҳнат талаб қиласди, деб ўқитиради Навоий. Бу ўринда умрабобийларнинг ҳалол хизматларини алоҳида таъкидлайди.

Ҳақ йўлида ким сенга бир ҳарф ўргатмиш ранж ила,

Айламак бўлмас адо онинг ҳаққин юз ганж ила.

Навоий ўшилдаги ғарбий ҳалқларни чекланни қолмай, ундан ҳаётда фойдаланишини, самарасини кўриш лозимлигини ўтиради.

Бобомиз таъбирича, кишининг чина-кам инсонлиги унинг насл-насабида аслзо-

билим ва ҳунар сирларини умрнинг бошлини, яны ёшлик чоғларидаги эгаллагани мақулдир.

Одамий эрсанг, демагил одами,

Ониким йўқ, ҳалқ ғамидин фами.

Дарҳақиқат, Навоий ижоди, лирикаси, газалларининг мавзу ўналиши, талқини, изоҳлари, шоир машғулотлари кўллаш ёшларни китобсеварларнинг билимни, мънавий дунёсини бойитиш ва янада кенгайтиришилмомони беради.

Президентимизнинг "Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий тавалудининг 580 йиллигини көнгнишонлаш тўғрисида" ги қарори ижроси доирасидаги амалга оширилаётган ишлар, жумладан, буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоийнинг ҳаёт ва ижодини ўрганиш, асарлари мазмун-моҳиҳатини ёш авлод онту шуурига чукур сингдириш, аджодиизини мънавий меросини көнг оммалаштириши мумхом омил бўлмоқда.

Бугунги глобаллашув даврда тенгиз мутафаккир ижодига қайта-қайта мурожаат этиши, унинг асарларидаги ўзидасини топган, инсонни камолотта етакловчи эзгу гояларни ёшлар оғизига сингдириш тобора долзарб аҳамият касб этимоқда.

Зеро, даврлар алмашса-да, улуг аждоди-миз колдирган мънавий меросининг кадр-киммати ортиб бораверади.

Ш.КОЗИХЎЖАЕВА, Ў.ХЎЖАЕВА,
Фарғона вилояти тархи ва маданияти давлат музейи илмий ходимлари

Тадбир

Маънавият жамият ҳаётининг жони ва руҳи

Аз-Замахшарий номидаги вилоят ахборот кутубхона марказида ёзувни ва шоирилар, оммавий ахборот воситаляри ходимлари, журналистлар, блогерлар, маънавият ва маърифат марказлари мутахассислари иштирокида йигилиш бўлиб ўтди.

Ундан кўзланган мақсад Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигига 19 январь куни маънавий-маърифий ишлар тизимини тубдан

Флешмоб

Савдо мажмуаларида Навоий ғазаллари куйланди

Шу кунларда Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати институти талабалари ташаббуси ва сайд-ҳаракати билан пойтахтимизнинг йирик кўнгилосиз савдо комплексларида буюл мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллиги муносабати билан фешмоб ўтказилди.

Маъзур ноодатий тадбир бошқаларидан фарқли тарзда ѡч кандай саҳна кўриниши ва расмий кийимларисиз ўюнтирилди. Бундэ савдо комплексларига ташриф буюрган омма учун миллий ўзбекона кўй ва А.Навоий ғазалларига басталган ашулаларимиз жонли тарзда ижро этилди.

Бу каби тарғибот ишларининг мунтазам ташкил этиб борилиши оддий ҳалдунёкарашида миллий мумтоз мусиқа ҳақидаги тушунчаларни ҳосил қиласи да ривожлантиради.

Очиқ дарс

Тарихсиз келажакни куриб бўлмас

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 17 ноябрда "Ўзбек миллий мақом санъатини дарс ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги қарорин имзолаган эди. Шу асосида Маданият ва зирлиги, Олий ва ўрга маҳсус таълим вазирлиги, Молия вазирлигига Тошкент давлат консерваториясида "Ўзбек мақомининг тарихи ва назарияси" кафедрасини ташкил этиш, Болалар мусиқа ва санъат мактабларидаги "Мақом санъати" маҳсус фанидан дарс бериш, янги "Мақом алифбоси" фанини жорий этиш ҳамда мақом бўлими фаолиятини кучайтириш тўғрисида топшириклир берилди.

Шу муносабат билан жорий йил 22 январь куни 1-балалар мусиқа ва санъат мактабининг Мусиқа назарияси бўлимида педагог Виктория Баронина "Шашмақом" нинг Бухоро цикли мавзусида очиқ дарс ўтказди. Унда ўкувчилар шашмақом тушунчаси, унинг таркиби ва тематик тузилиши билан танишилар. Бундэ ташкири, мақомининг вокал ва чолгу қисмлари тузилиши схематик тарзда намойиш этилди. Таникли мақом ижоричиларининг портретлари билан видео слайдлар намойиш килинди.

Шунингдек, тинглаш учун макомларнинг замонавий ижросидан мусиқий парчалар таддим этилди (фортециано, флейта қўшилган ҳолда). Дарс жуда қизиқарли ўтди.

Биз миллий меросларимизни ўрганиш орқали уларни авлодларимизга ҳам қолдирдик. Тарихимиз, сарчашмаларимизни билмай туртиб, ўз келажимизни кура олмаймиз.

Эльвина БАГАПОВА,
Мусиқа назарияси кафедраси раҳбари

МАДАНИЯТ

ОБУНА ИНДЕКСИ:
285

МУАССИС:
«Dildosh media» МЧЖ,
ҳамкор:
Ўзбекистон
Республикаси
Маданият вазирлиги

Бош муҳаррир
Дилбахор Худойбердиева
Таҳририят манзили:
100029, Тошкент шаҳри, Тарас
Шевченко кўчаси, 1.
Тел.: Факс: (371)-256-04-54

Газета ҳафтанинг пайшанба куни чоп этилади.

Газета Ўзбекистон
Матбуот ва ахборот
агентлиги томонидан
10.04.2018 й. 0803 рақами
билин давлат
рўйхатидан ўтказилган.

Таҳририятта келган кўёзмалар қайтарилмайди ва ёзма жавоб берилмайди.
Мақолада келтирилган факт ва асосларга муаллиф жавобгар, унинг фикри
таҳририят фикридан фарқланниши мумкин.
«Маданият» материалларидан фойдаланилганда манба кўрсатилиши шарт.

такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигини кучайтириш масаласига бағишиланган видеоселектор йигилишида кўзда тутилган вазифалар ижросини таъминлаш бўлди.

Сўзга чиққанлар бу юзадан таклиф ва мулоҳазаларини билдириши. Шу асосида рехалар белгиланиб олинди.

Тадбир давомида янги нашр этилган китоблар, жумладан, "Ичан-Қалъа"

давлат музей-қўриқхонаси матбуот коғиби, Ўзбекистон Ёзувиликар уюшмаси аъзоси Отабек Исмоиловнинг музей-қўриқхона хомийлигига нашр этилган "Хайрат лаҳзалари" китоби таддими таҳмидоти ҳам бўлиб ўтди. Вилоят ахборот-кутубхона марказига муаллифлар томонидан китоблар совга килинди.

"Ичан-Қалъа" давлат музей-қўриқхонаси матбуот хизмати

Эмас осон бу майдон ичра турмок...

Фарғона вилояти тарихи ва маданийи давлат музейида ҳазрат Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигига бағишиланган тадбир бўлиб ўтди. Унда Фарғона давлат университетининг тарих факультети профессори Баҳридин Ўсмонов, таникли хонданда, Ўзбекистонда хизмат кўрсатсан артист Абдулхай Каримовлар ҳам иштирди.

Тадбирни музей директори X.Зокиров очар экан, ҳазрат Навоий нафакат ўзбек, балки барча туркӣ ҳалқларининг фарҳ ва ифтихори эканлиги, кўплаб давлатларда асарлари кенг ўрганилиши, унга бағишилаб ҳайкаллар ўрнатилганини таъкидлаб ўтди. Жумладан, Россия, Озарбайжон каби давлатларда ҳам ҳазратга ҳайкал қўйилгани ўтиборга лойик. "Камтарлик мутафаккир бобомизга хос кислатлардан биро бўлган, - дейди X.Зокиров. - Ўрни келгандаги айтиш керакки, ҳазрат Навоий Озарбайжон шоши Низомий Ганжавийни улуглаб, шеърият майдонидаги улан тенгланиши ўтилди. Муқаддас ҳаж сафарига бориш учун бир неча марта тараддуд кўрган бўлса ҳам, мамлакат тинчлиги ўйлуда уланд воз кечига маъжбур бўлганини эслатди.

Хонанда Абдулхай Каримов Навоийнинг илм-маърифат, маданийи тоҳсилдаги ҳомийликларини ёдга олди, мусиқа илмидан ҳам яхши ҳаҷардор бўлганини, газалларидаги ўзига хос мусиқийлик мавжудлиги, шу боис аксарияти қўшиқка айланганини айтиш. Бобомизнинг "Наво" ўзакли сўзни

ўзига таҳаллус қилиб таҳлакагининг ўзиёқ мусиқага бўлган ижобий фикридан далолат беради. Тадбир давомида А.Каримов ва унинг шогирдлари ижросида Навоий қаламига мансуб кўшиклар янгради.

Музей бўлим бошлиғи Дилфузон Ҳасанбоевса ва бошқалар Навоий қаламига мансуб газалларни маҳорат билан ўқиб беришади.

Жаҳонгир ТОЙБОЛАЕВ,
Умидон АХМЕДОВА
вилоят тарихи ва маданийи
давлат музейи ҳодимлари.

Беш ташаббус амалда

Фаолиятга қўшқанот

Бугун ёшлар билан ишларни самарали ташкил этишида маданий, санъат, спорт, ахборот технологиялари, ёшларнинг китоб ўқишига қизиқишини ошириш, хотин-қизларни иш билан таъминлаш масалаларни бўйича 5 та муҳим ташаббус ижроси доирасидаги Ислом Каримов номидаги Фарғона вилояти театр ва концерт саройида рақс, спорт тўғараклари

ҳамда идоравий кутубхона ташкил этилди.

Биринчи ташаббус бўйича рақс тўғарагига кўплаб ўқувчи-шоҳлар жалб қилиниб, илк сабоклар берилмоқда.

Иккинчи ташаббусга кўра эса саройи ишчи-ҳодимларини жисмоний чиниқтириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш мақсадида спорти тўғараги маҳсус жиҳозлари

билан таъминланниб, масъул ходим биртирилди. Айни пайтда тўғарак ишчи-ҳодимлар саломатлигини тикилаша хизмат кильмоқда.

Тўртинчи ташаббус бўйича идоравий кутубхона ташкил этилиб, у сиёсий-илмий ва бадиий адабиётлар билан бойитилди. Ҳозирда кутубхона театр ва концерт саройи ишчи-ҳодимлари ҳамда Фарғона вилоят мусиқалий драма театри жамоаси учун хизмат қильмоқда.

Шубу ташаббуслар доирасидаги "Энгяхши спортив" ҳамда "Энгяхши китобхон" лойиҳалари ишлаб чилиб, танловлар ўтқазилиши режалаштирилган.

Хулоса шуки, 5 та муҳим ташаббус фаолиятимизга қўшқанот билдириб хизмат қильмоқда.

И.ЖАЛИЛОВ,

Ислом Каримов номидаги
Фарғона вилояти театр ва
концерт саройи директори

Нашр учун масъул: Ш.Истроилова
Навбатчи муҳаррир: С.Рихсиев

Адади - 6588 Буюртма - Г - 217

Сотувда келишилган нарҳда

Қоғоз бичими А-3, Ҳажми 2 босма табоқ

Таҳририятта келган кўёзмалар қайтарилмайди ва ёзма жавоб берилмайди.

Мақолада келтирилган факт ва асосларга муаллиф жавобгар, унинг фикри

таҳририят фикридан фарқланниши мумкин.

«Маданият» материалларидан фойдаланилганда манба кўрсатилиши шарт.

Газета "Шарқ" нашриёт-матбая акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.

Корхона манзили:
Тошкент шаҳри,
Буюк Турон кўчаси, 41.
Босмахона топшириш вакти - 23.40

Топширилди - 23.30

1 2 3 4 5 6